

O delu arhivov in zborovanjih

Württembergška knjiga listin na svetovnem spletu

Deželni arhiv Baden-Württemberg (*Landesarchiv Baden-Württemberg*) iz Stuttgarta je 14. marca 2008 z enodnevnim simpozijem slovesno "obelodanil" vključitev srednjeveških listin jugozahodne Nemčije v svetovni splet. Uporabnikom je od tega dne na voljo več kot 6.500 listin württemberske provenience od 8. stoletja pa vse do leta 1300.

Württembergška knjiga listin (*Das Württembergische Urkundenbuch*)¹ je nastajala v obdobju med letoma 1849 in 1913. Gre za 11 tiskanih knjig in predstavlja osrednjo listinsko publikacijo nemškega jugozahoda. V njej je objavljenih 6.148 listin, in sicer v prepisu ali pa le v obliki regista. Vsebinsko se nanašajo na prostor Kraljevine Württemberg.

Digitalna obdelava in prezentacija Württemberske knjige listin na spletu je ponudila novo možnost v digitalni dobi. Spodbudila jo je tudi želja po novem raziskovanju srednjega veka. Projekt je povezan tudi z izdelavo t. i. württemberskih regista, tj. s projektom Glavnega državnega arhiva iz Stuttgarta (*Hauptstaatsarchiv Stuttgart*). Ta hrani zavidanja vredno število srednjeveških listin. Cilj projekta, ki se v veliki meri nanaša tudi na Württembersko knjigo listin, je bil omogočiti dostop do te bogate srednjeveške zbirke tudi na internetu.

Pred začetkom projekta je bilo sklenjeno, da se ne bodo odločili za digitalizacijo obstoječih knjig, ampak bodo v celoti na novo predstavili posamezna besedila v digitalni obliki z več možnostmi za iskanje. V letu 2005 je bila ustvarjena podatkovna baza v programu MS Access. Za nadaljnjo obdelavo so bili podatki preneseni na Oraclu obstoječ program scopeArchiv®, ki ga v Deželnem arhivu Baden-Württemberg uporabljajo za popisovanje arhivskega gradiva.

S podporo ustanove Kultura Baden-Württemberg so v maju 2006 začeli tehnično in vsebinsko obdelavo podatkovne baze. Cilj projekta je bil izboljšava obstoječe obdelave posamezne listine in s tem povezanih možnosti za raziskovanje tako pri uporabi kot tudi v smislu arhivskega varstva.

Najprej so ročno dodali t. i. Dodatke in izboljšave pri listinah v tiskani verziji; to močno povečuje vrednost že objavljenih edicij (korekcija tiskarskih napak, dodatna navedba literature, objava novih, še ne objavljenih listin). Podatke so črpali tudi iz posebne kartoteke, ki je nastajala v Glavnem državnem arhivu v Stuttgartu vse od zadnje objave Württemberske knjige listine leta 1913 (npr. dodatna pojasnila o provenienci, korekcije datacij itd.). Na podlagi te kartoteke je bilo v podatkovno bazo na novo vpisanih 416 listin, ki se nanašajo na Kraljevino Württemberg in so bile najdene od leta 1913 tako v originalu kot samo v prepisu. Te listine v spletni izdaji Württemberske knjige listine sestavljajo posebno, 12. knjigo, skupaj s preostalimi pa je tako v spletni izdaji na voljo 6.564 listin.

Ob koncu vseh dodatkov in popravkov so vpisali k posamezni listini tudi kraj današnjega hranjenja. Pri vseh 5.239 listinah, ki so v Deželnem arhivu, je dodana tudi signatura; te je prek posebnega linka mogoče tudi neposredno naročiti.

Pri vseh listinah so aktualizirali tudi navedbo krajev, in sicer po delu Naselja v Baden-Württembergu (*Siedlungen in Baden-Württemberg*). V tem primeru niso posodabljali zgolj kraja izstavitve, ampak tudi vse kraje, ki so omenjeni v listinah. Posledica tega je sedaj tudi možnost iskanja po posameznih krajih na podlagi abecednega seznama krajev, pa tudi iskanja skupin listin, ki se nanašajo na posamezne vasi, občine, okraje ali okrožja.

Uporaba digitalne Württemberske knjige listin temelji na uporabi programa PHP, ki zajema podatke v podatkovni bazi MySQL. Uporabnikom ponuja veliko več možnosti pri iskanju, kot so jih imeli pri tiskani izdaji. Sedaj je moč listati v digitalni obliki ne samo po vrstnem redu posameznih knjig in števil listin, temveč tudi kronološko, pri tem pa se vnosi v posameznih knjigah avtomatsko urejajo kronološko na pravo mesto.

Za iskanje sta na voljo še dve obliki: enostavno in razširjeno iskanje. Enostavno iskanje ponuja iskanje po besedilu z možnostjo časovne omejitve. Razširjeno iskanje pa omogoča zahtevnejše iskanje po posameznih poljih, kot npr. samo po krajih izstavitve, nahajališču, itd.

¹ Württemberska knjiga listin je na spletu dostopna na naslovu www.wubonline.de

Z nadaljevanjem projekta bodo posameznim listinam dodali tudi slike listin in pečatov (po vzoru Württemberskih regestov). Preprosteje bodo izboljševali njihove transkripcije, odpravljali napake in jih digitalno povezovali tudi z drugimi, podobnimi podatkovnimi bazami. Zazdaj je v načrtu digitalna povezava z digitalno *Monumenta Germaniae Historica* (dMGH)² in *Regesta Imperii Online*.³

Jure Volčjak

Mednarodna znanstvena konferenca "150 let od prvega modernega habsburškega popisa prebivalstva. Študijsko posvetovanje o prebivalstvu Istre in sosednjih dežel". Pulj, Univerza "Juraja Dobrile", 31. oktober 2007

Oddelek za humanistične vede Univerze Juraja Dobrile v Pulju in Humanistično društvo Histria iz Kopra sta 31. oktobra 2007 v Pulju organizirala študijsko posvetovanje o prebivalstvu Istre in sosednjih dežel ob 150. obletnici prvega modernega habsburškega popisa prebivalstva.

Znanstveni odbor, ki so ga sestavljali Dean Krmac, Aleksej Kalc, Egidio Ivetić, Marco Breschi in Miroslav Bertoša, je v 150. obletnici prvega modernega habsburškega popisa prebivalstva uvidel pomembno priložnost za soočanje zgodovinskih in demografskih raziskovanj o Istri in sosednjih območij v habsburškem obdobju, saj popis prebivalstva

iz leta 1857 predstavlja po enotnem mnenju zgodovinskega eno od prvih sodobnih štetij v evropskem in svetovnem merilu, ki temelji na pravih znanstvenih metodah in ustreza štirim osnovnim pravilom modernih prebivalstvenih popisov (individualnost, sočasnost, celovitost in periodičnost).

Na pobudo organizatorjev se je odzvalo zavidljivo število slovenskih, hrvaških, italijanskih in avstrijskih strokovnjakov, kar po eni strani govori o dovtetnosti statistične, arhivske, geografske in zgodovinske stroke do historično prebivalstvenih raziskav, po drugi pa dokazuje prisotnost širšega znanstvenega interesa do raziskovanja istrskega prostora in njegove zgodovine.

Organizatorja sta se tako v strokovnem kot tehničnem pogledu izkazala s temeljito pripravo študijskega posvetovanja; predvsem velja opozoriti tisk štiri jezične brošure s povzetki referatov *"150 let od prvega modernega habsburškega popisa prebivalstva"*, ki jo je pod uredništvom Deana Krmaca založilo Humanistično društvo Histria. Za naslednje leto pa je napovedana izdaja zbornika, v katerem bodo objavljeni celotni prispevki referentov.

Na konferenci se je zvrstilo 20 referatov, razdeljenih na štiri tematske sklope. Vsakemu konferenčnemu sklopu je sledil kritični komentar referatov, ki je obenem predstavljal uvod v razpravo. Organizatorji so nalogo diskutantov zaupali Luciji Pozzi z Univerze v Sassariju, Marinu Budicinu iz Centra za zgodovinske raziskave iz Rovinja, Marinu Maninu s Hrvatskega instituta za povijest iz Zagreba in Marti Veriginelli z Univerze v Ljubljani. Uvodno predavanje *"Obdobje prvih modernih štetij prebivalstva"*, je podal Marco Breschi, redni profesor demografije na ekonomskima oddelkoma univerz v Sassariju in Vidmu.

Prvi sklop konference *"Pomen prvega modernega popisa prebivalstva v okviru habsburškega cesarstva"* je odprla razprava Fiorenza Rossija (Univerza v Padovi), ki je prikazala bistvene značilnosti prebivalstvene statistike v avstrijski monarhiji med letoma 1827 in 1865. Prispevek Božene Vranješ-Šoljan (Univerza v Zagrebu) je obravnaval podobnosti in razlike socialnega in zgodovinskega konteksta popisov prebivalstva iz let 1851 in 1857. Analizo popisa iz leta 1857 so iz različnih perspektiv nadaljevali Dean Krmac (Humanistično društvo Histria iz Kopra), Silio Rigatti-Luchini (Univerza v Padovi) in Sonja Anžič (Zgodovinski arhiv Ljubljana), ki je predstavila potek in izvedbo štetja prebivalstva leta 1857 na primeru Ljubljane.

² <http://www.mgh.de/>

³ <http://www.regesta-imperii.de/>